

Maa- ja metsätalousministeriölle
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi metsästyslain 41 §:n muuttamisesta
(viite VN/36093/2024)

MTK kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä asiassa. MTK toteaa asiasta seuraavaa:

Kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta yleisesti

Suurpetotilanne on Suomessa kestämaton, minkä vuoksi suurpetopolitiikka vaatii määrätietoista suunnanmuutosta ja lainsäädäntö uudistamista. Karhun, ilveksen ja suden kannanhoidollista metsästystä ei tällä hetkellä Suomessa käytännössä tehdä. Tilanne on muuttunut merkittävästi aiemmasta korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätösten myötä, vaikka käytännön elämässä ei ole tapahtunut kannanhoidollisen metsästyksen rajoittamistarpeeseen viittaavia muutoksi – päinvastoin suurpetojen kannat ovat kasvaneet.

Suomen karhu- ja ilveskannat ovat jo pitkään olleet reilusti suotuisan suojelun tason yläpuolella samalla, kun kannanhoidollista metsästystä on toteutettu suunnitelmallisesti. Tällä toimintamallilla karhun ja ilveksen ihmisarkuutta on ylläpidetty ja vahinkojen määrä on pysynyt siedettävällä tasolla. Kun kannanhallinta on nykytilanteessa estynyt, ajaututaan hyvin nopeasti vakaviin vahinkotilanteisiin varsinkin karhujen kanssa. Myös Suomen susikanta on jo kolminkertaistunut – ja Länsi-Suomessa jopa viisinkertaistunut – kymmenessä vuodessa. Kannanhoidollisen metsästyksen puuttuessa susien ihmisarkuus on vähentynyt rajusti ja vahinkojen määrä on kasvanut, vaikka ennakkosuojausta, kuten petoaitojen määrää, on lisätty jatkuvasti. Nyt sudet menevät pahimmillaan jo karjasuojiiin sisälle, ja ennakkosuojauksen teho laskee jatkuvasti. Myös suurpetojen pihakäyntien määrä on kasvanut merkittävästi.

On epäselvää, mikä Suomessa on kunkin suurpetolajin osalta tavoiteltava ja kohtuullinen yksilömäärä. Asia liittyy osaltaan tässäkin lausunnossa käsiteltyyn suotuisan suojelutason vähimmäismäärään, millä puolestaan on yhteys yhteen kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupaedellytykseen. Samalla, kun on ylläpidettävä riittävää yksilömäärää lajien suotuisan suojelutason turvaamiseksi, määrää on välttämättä myös rajoitettava sosioekonomisten tarpeiden vuoksi. MTK muistuttaa, että suurpetopolitiikka on koettava hyväksyttävänä ja kansalaisten on voitava luottaa asiasta vastaaviin hallinnon toimijoihin. Nämä asiat yhdistyvät herkästi nimenomaan suurpetojen yksilömääriin ja poikkeuslupiin. Hyväksyttävyyys ja tasapaino vaativat käytännössä sitä, että kannan säätely on kannanhoidollisen metsästyksen keinoin mahdollista erityisesti tiheän kannan alueilla ja että säätelyn avulla kielteiset sosioekonomiset vaikutukset pidetään hallinnassa. Suden osalta merkittäviä kannanhoidollista metsästystä puoltavia perusteluita ovat myös laittoman tappamisen estäminen ja kotieläintuotannon turvaaminen. Lisäksi liian suuri susikanta voi estää hirvikannan hallintaa koiriin perustuvan metsästyksen estyessä vahinkoriskin vuoksi.

MTK painottaa, että mahdollisuuksia erittäin hankalan nykytilanteen parantamiseksi on myös nimenomaan kansallisella tasolla. Näihin mahdollisuuksiin on tartuttava. Erityisesti Ruotsin huomattavasti parempi tilanne on rohkaiseva osoitus ja esimerkki asioiden sujuvasta kansallisesta järjestämisestä EU-lainsäädännön asettamissa rajoissa.

MTK korostaa, että myös Euroopan komissio on lähtenyt aktiivisesti edistämään aiempaa tasapainoisempaa suurpetopolitiikkaa. Komissio on kannustanut jäsenmaita hyödyntämään luontodirektiivin tarjoamia mahdollisuuksia poiketa suurpetojen tiukasta suojelusta. Lisäksi komissionkin työn ansiosta Bernin sopimuksessa on äskettäin luovuttu suden tiukasta suojelusta. Erityisesti on huomattava, että Bernin sopimuksen muutoksen myötä komissio on juuri ehdottanut luontodirektiivin muuttamista suden osalta niin, että laji siirrettäisiin liitteestä IV liitteeseen V. Suomen on osaltaan päämäärätietoisesti edistettävä tämän EU-tasaisen lainsäädäntömuutoksen pikaista toteutumista ja tehtävä sen jälkeen tarpeelliset muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Suomen on samalla ponnekaasti tavoiteltava vastaavaa muutosta myös karhulle ja ilvekselle. MTK painottaa kuitenkin, että EU-tasolla käynnistynyt lainsäädäntöprosessi ei ole syy viivästyttää niitä muutoksia, joita tässä lausunnossa käsitellään. Komission ehdotus koskee vain sutta, mutta kansallisella tasolla ratkaisuja ollaan hakemassa myös karhulle ja ilvekselle. Lisäksi EU-tasaisen lainsäädäntömuutoksen käsittely ja voimaantulo vie väistämättä aikaa, ja tällä välin nykyisen lainsäädännön ollessa edelleen voimassa toimivia ratkaisuja kannanhoidollisen metsästyksen käynnistämiseksi tarvitaan heti.

Hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetaan muutoksia metsästyslain 41 §:ään. Muutoksissa olisi kyse lupaharkinnassa huomioon otettavista asioista ja asetuksenantovaltuuksista. Lainsäädännöllisten muutosten lisäksi kokonaisuuteen kuuluisivat kannanhoitosuunnitelmien päivittäinen ja lajikohtaisten asetusten antaminen. Kokonaisuutena katsoen MTK pitää ehdotettuja muutoksia oikeasuuntaisina, mutta samalla järjestö toteaa niissä olevan korjaustarpeita. Lisäksi MTK arvioi ehdotettujen muutosten olevan riittämättömiä erityisesti suden kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamiseksi, minkä vuoksi järjestö pitää tarpeellisena täydentävien muutosten sisällyttämistä lopulliseen hallituksen esitykseen.

MTK:n tunnistamat korjaus- ja täydennystarpeet on esitetty yksitellen jäljempänä tässä lausunnossa. MTK pitää erittäin tarpeellisena, että mikäli MMM ei hallituksen esityksen jatkovalmistelussa ota ehdotettuja muutoksia huomioon, ministeriö esittää lopullisen hallituksen esityksen lausuntopalautetta koskevassa kohdassa tarkasti perustelut sille, miksi ehdotukset on hylätty.

MTK pitää tärkeänä, että uudistunut lainsäädäntö on käytössä, kun karhun kannanhoidollista metsästystä koskevia poikkeuslupia seuraavan kerran haetaan. MTK kuitenkin korostaa, että kokonaisuudessa ei ole kyse vain karhusta: kannanhoidollinen metsästys on yhtä lailla saatava käyntiin myös ilveksen ja suden osalta heti seuraavalla metsästyskaudella. Karhun tarpeista mahdollisesti johtuva kiire ei saa vaarantaa kahden muun lajin tarpeiden huomioimista nyt tehtävässä lainsäädäntöuudistuksessa. Aikatauluun liittyen on syytä huomata edellä ehdotettujen korjaus- ja täydennystarpeiden olevan MTK:n arvion mukaan sellaisia, että ne on mahdollista huomioida lopullisessa hallituksen esityksessä ilman suunnitellun aikataulun venymistä.

MTK korostaa, että lainsäädännön, kannanhoitosuunnitelmien ja koko suurpetojärjestelmän on palveltava kaikkien kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupaedellytysten täyttymisen osoittamista. Lisäksi järjestö painottaa, että kannanhoidollinen metsästys on saatava käyntiin kaikkien suurpetojen osalta.

Periaatteellinen lähtökohta yleisemmäksi

Bernin sopimuksen 2 artiklassa esiintyvät rinnakkain luonnonsuojelu sekä taloudelliset ja sosiaaliset vaatimukset. Vastaava ajatus tasapainosta sisältyy myös luontodirektiivin 2 artiklan 3 kohtaan. Kun on selvää, että kansainvälisellä tasolla tarkoituksena on ollut varmistaa eri näkökulmien yhteensovittaminen, MTK on pitänyt tarpeellisena saman ajatuksen ottamista johtavaksi periaatteeksi myös Suomen kansallisessa tiukkaa suojelua ja siitä poikkeamista koskevassa lainsäädännössä. Näin ollen MTK on jo aiemmin ehdottanut, että metsästyslakiin lisätään asiasta uusi säännös, joka läpileikkaavana periaatteena ohjaisi tulkintaa.

Hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetaan, että edellä kuvattu Bernin sopimukseen ja luontodirektiivin perustuva periaatteellinen lähtökohta sisällytettäisiin metsästyslain 41 §:n 1 momenttiin. MTK huomauttaa, että tällöin periaatteellinen lähtökohta kytkettäisiin vain poikkeuslupaharkintaan, vaikka Bernin sopimuksessa ja luontodirektiivissä sovellettavuus on selvästi laajempaa. MTK korostaa, että periaatteellinen lähtö-

kohta ei ole olennainen vain poikkeuslupaharkinnan osalta, vaan se on ratkaisevan tärkeä esimerkiksi kannanhoidollisen metsästyksen edellyttämän hyväksyttävän päämäärän ja kannanhoitosuunnitelmien näkökulmasta.

MTK ehdottaa, että periaatteellisesta lähtökohdasta tehdään metsästyslakiin erillinen pykälä, jota ei kytketä vain poikkeuslupaharkintaan, vaan koko järjestelmään. Pykälä voisi olla luontodirektiivin 3 artiklan sanamuotoon nojautuen esimerkiksi seuraava:

xx § Toimenpiteillä huomioon otettavat asiat

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säädösten mukaisesti toteutetuilla toimenpiteillä otetaan huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet.

Asetusluonnos ja asetustuiston luonnos puuttuvat

Hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetaan kahta asetuksenantovaltuuksiin liittyvää muutosta. Ensimmäinen niistä liittyisi hyväksyttävään päämäärään ja toinen suotuisan suojelutason vähimmäismäärään. MTK pitää valitettavana sitä, että lausuntokierroksella olevaan aineistoon ei sisälly annettavien asetusten luonnoksia. Tämän takia tiedossa ei ole esimerkiksi sitä, millaisia asetuksella säädettävät hyväksyttävät päämäärät ja kannanhoitoalueet kunkin suurpetolajin osalta olisivat.

MTK ehdottaa, lopulliseen hallituksen esitykseen liitetään annettavien asetusten luonnokset.

Suotuisan suojelutason vähimmäismäärästä erillinen pykälä

Hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetaan, että MMM:n asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä suotuisan suojelutason vähimmäismäärästä. Perusteluteksteissä asiaa on käsitelty sen erittäin tärkeään merkitykseen nähden puutteellisesti. Vähimmäismäärän ja viitearvon käsitteitä käytetään osin epäselvästi, minkä lisäksi vähimmäismäärän määrittelyyn väistämättä liittyviä päätöksentekijän valintoja mainitaan vain esimerkinomaisesti.

Perustelutekstien mukaan vähimmäismäärän taustalla olevien valintojen tekeminen hoitosuunnitelmien yhteydessä on luontevin vaihtoehto, jolloin valintoja voidaan arvioida osana kannanhoidon kokonaisuutta. MTK ei kannata tätä toimintatapaa, vaan vähimmäismäärän asettaminen tulee eriyttää omaksi asetuksen valmisteluprosessiksi. MTK pitää ehdottoman tarpeellisenä, että keskeisten vähimmäismäärän määrittelyyn liittyvien valintojen reunaehdoista säädetään metsästyslaissa. Kannanhoitosuunnitelman laadinnassa keskitytään kannanhoidon ja -säätelyn kannalta keskeisiin käytännön tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Todettakoon myös, että edellisen kerran, kun suden kannanhoitosuunnitelmaa yritettiin valmistella pari vuotta sitten, laajasti sidosryhmien edustajista koostuneen työryhmän työ keskeytyi viitearvon määrittelyyn liittyneiden vakavien näkemuserojen vuoksi.

MTK ehdottaa, että suotuisan suojelutason vähimmäismäärästä tehdään metsästyslakiin erillinen pykälä. Asiaa ei tule jättää kannanhoitosuunnitelmien ja täsmentämättömän asetuksenantovaltuuden varaan. MTK korostaa tämän kehitystarpeen olevan erittäin tärkeä ja kiireellinen etenkin suden osalta.

Erillisessä pykälässä on tarpeen säätää ainakin seuraavista asioista: 1) käsitteen määrittely, 2) vähimmäismäärän määrittelyyn velvoittaminen, 3) vähimmäismäärän määrittämisen reunaehdot, 4) vähimmäismäärän jakaminen kannanhoitoalueille ja jakamisen perusteet, 5) asetuksenantovaltuus, jonka mukaan lopullinen vähimmäismäärä ja kannanhoitoalueille jaetut määrät esitetään MMM:n asetuksessa.

Hallituksen esityksen luonnoksessa on käytetty useimmin käsitettä vähimmäismäärä, ja selkeyden vuoksi MTK on käyttänyt sitä myös tässä lausunnossa. MTK pitää kuitenkin parempana käsitteenä suotuisan suoje-

lutason viitearvoa, sillä sitä sanoitusta on käytetty myös esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen tekemässä susikannan suotuisan suojelutason viitearvoa käsittelevässä raportissa. Valitusta käsitteestä riippumatta erityisen tärkeää on määrittellä, mitä käsitteellä varsinaisesti tarkoitetaan. Näin ollen MTK pitää tarpeellisena, että asiaa koskevassa erillisessä pykälässä säädetään käytetyn käsitteen määrittelyä.

Hallituksen esityksen luonnoksen perusteluteksteissä on todettu, että kaikille lajeille ei ole tarpeen asettaa vähimmäismäärää ja että sen vuoksi asetuksenantovaltuus on siinä muodossa, että sitä voidaan MMM:n harkinnan mukaan tarvittaessa käyttää. MTK toteaa, että vähimmäismäärän asettamiselle on erityinen tarve suden osalta. Johdonmukaisuuden vuoksi MTK on ehdottanut, että myös karhulle ja ilvekselle voitaisiin määrittellä vähimmäismäärä, jotta lisättäisiin varmuutta suotuisaan suojelutasoon liittyvän poikkeuslupaedellytyksen vaatimusten täyttymisen osoittamiseen niidenkin osalta. MTK painottaa, että suden osalta vähimmäismäärä tulee asettaa ensimmäisenä jo nyt kevään 2025 aikana läpivietävän lainsäädäntöprosessin yhteydessä. MTK tiedostaa, että karhun ja ilveksen osalta määrittelytyöhön tarvittaneen enemmän aikaa, ja tämä tulisi todeta hallituksen esityksen perusteluissa. Joka tapauksessa MTK katsoo, että vähimmäismäärän määrittelyä ei pidä jättää harkinnanvaraiseksi asiaksi, vaan siihen tulee ainakin suden osalta selkeästi velvoitaa.

Hallituksen esityksen luonnoksessa tuodaan esiin, että vähimmäismäärän määrittämiseen on olemassa yleisen tason ohjeistusta, mutta ohjeistuksessa esitetyistä esimerkeistä huolimatta määrittämiseen ei ole olemassa yksityiskohtaista, kaikille lajeille sopivaa ohjeistusta. Suden osalta Luonnonvarakeskus on esittänyt raportissaan useita vaihtoehtoisia tapoja sekä pienimmän elinvoimaisen populaation että siitä johdettavien viitearvojen määrittämiseen. MTK pitää erittäin olennaisena seuraavaa hallituksen esitykseenkin kirjattua toiseikkaa: se, mitä esitetyistä vaihtoehtoista käytetään, edellyttää päätöksentekijältä valintoja määrittelyprosessin eri kohdissa. MTK on jo pitkään katsonut, että perustelluin päätöksentekijä on Suomen eduskunta. Tähän nojaten järjestö on ehdottanut, että eduskunnan päätöksentekijärooli toteutettaisiin siten, että metsästyslain säännöksissä ilmaistaisiin päätöksentekijän valinnat. Selvyyden vuoksi MTK toistaa vielä edellä todetun: vähimmäismäärän määrittämiseen liittyviä valintoja ei tule jättää kannanhoitosuunnitelmien ja täsmämättömän asetuksenantovaltuuden varaan, vaan asiasta on säädettävä metsästyslaissa.

Suotuisan suojelutason vähimmäismäärän määrittelyn lähtökohtana on pienin elinvoimainen populaatio. Hallituksen esityksen perusteluissa on syytä selostaa, miten pienin elinvoimainen populaatio määritellään. Tässä on perusteltua nojautua Franklinin esittämään tutkimustietoon (ks. tarkemmin: Franklin, I. R. 1980. *Evolutionary change in small populations*. Teoksessa: Soulé, M. E. & Wilcox, B. A. (toim.), *Conservation Biology: An Evolutionary-Ecological Perspective*. Sinauer, Sunderland, USA, s. 135–149).

Kaikille lajeille yhteisesti päätöksentekijän valinta voitaisiin ilmaista säännöksessä niin, että lähtökohtana olemaan pienimpään elinvoimaiseen populaatioon lisätään 10 prosentin varmuusmarginaali. Varmuusmarginaalin tarkoituksena on varmistaa erityisesti se, että epävarmuudet vähenevät ja häviämrisriski jää riittävän matalaksi. MTK kuitenkin huomauttaa, että todellista häviämrisriskiä esimerkiksi sudella ei Suomessa ole, koska lajin seuranta on niin tarkkaa ja populaatio on yhteydessä naapurimaihin, erityisesti Venäjän suuntaan. Lisäksi säännöksessä olisi perusteltua ilmaista valinnat suden osalta niin, että Suomessa on yksi susipopulaatio ja Suomen susikannalla on välitön yhteys naapurimaiden populaatioihin.

Kannanhoitoalueet ovat nyt lausuttavana olevan hallituksen esityksen luonnoksen ehdotusten myötä nousemassa tärkeään asemaan suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupien kannalta. MTK pitää tarpeellisena, että myös vähimmäismäärällä on selkeä kytkentä tähän tarkastelutasoon. Siksi järjestö ehdottaa Ruotsin mallia mukailleen, että vähimmäismäärä jaetaan kannanhoitoalueille. Jakamisesta ja sen perusteista säädettäisiin metsästyslaissa. Kannanhoitoalueille jaettu vähimmäismäärä toimisi parina kannanhoitoalueittain asetetulle hyväksyttävälle päämäärälle ja kannanhoitoalueittain asetetulle suurimmalle saalis määrälle, joilla kummallakin on olennainen merkitys poikkeuslupien kannalta.

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan vähimmäismäärä eli numerona ilmaistava määrittelyn lopputulos tulisi MMM:n asetukseen. MTK katsoo tämän olevan hyväksyttävä ratkaisu sillä edellytyksellä, että edellä läpi

käydyt vähimmäismäärän määrittelyyn liittyvät asiat säädetään metsästyslaissa. Kun metsästyslaissa olisi erillinen pykälä vähimmäismäärästä, siihen voitaisiin sijoittaa myös tarvittava asetuksenantovaltuus 41 §:ään sijoittamisen sijaan.

Edellä esitetyn perusteella metsästyslakiin tarvittava erillinen pykälä suotuisan suojelutason vähimmäismäärästä voisi olla esimerkiksi seuraava:

xx § Suotuisan suojelutason vähimmäismäärä

Sudelle, karhulle ja ilvekselle on määriteltävä suotuisan suojelutason vähimmäismäärä. Vähimmäismäärä kuvaa populaatiokokoa, jolla kunkin lajin suotuisa suojelutaso olisi turvattu Suomessa pitkällä aikavälillä. Vähimmäismäärän lähtökohtana on pienin elinvoimainen populaatio.

1 momentissa tarkoitettu vähimmäismäärä määritellään siten, että pienimpään elinvoimaiseen populaatioon lisätään 10 prosentin varmuusmarginaali. Määrittelyssä tulee huomioida tavoite pitää kunkin suurpetolajin kielteiset sosioekonomiset vaikutukset mahdollisimman pieninä. Suden vähimmäismäärän määrittelyssä huomioidaan, että Suomessa on tarkasti kannanseurannassa oleva yksi populaatio, joka on välittömässä yhteydessä naapurimaiden susikantaan.

1 momentissa tarkoitettu vähimmäismäärä jaetaan kannanhoitoalueille kanta-arvioiden osoittamiin tiheyksiin perustuen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään 1 momentissa tarkoitettu vähimmäismäärä sekä 3 momentissa tarkoitetut kannanhoitoalueille jaetut määrät.

Kannanhoitoalueista selkeä asetuksenantovaltuus

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan ministeriön asetuksella vahvistettaisiin hoitosuunnitelmissa esitetyt kannanhoitoalueet. MTK:lle on epäselvää, miksi kannanhoitosuunnitelmat määrittelisivät kannanhoitoalueet, jotka sitten asetuksella vahvistettaisiin. MTK:n näkemyksen mukaan kannanhoitosuunnitelmien ei tule ohjata lainsäädäntöä, vaan lainsäädännön tulee ohjata kannanhoitosuunnitelmia. Näin ollen asetuksella on säädettävä kannanhoitoalueet, joiden perustelut esitetään asetusmuistiossa. Kannanhoitosuunnitelmat valmistellaan asetuksessa määriteltuihin kannanhoitoalueisiin nojautuen.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksen luonnoksessa ei ehdoteta muutosta asetuksenantovaltuuksiin kannanhoitoalueiden osalta. Jo nykyisin 41 §:n 5 momentissa mainitaan sanana alueet. On epäselvää, tarkoitetaanko alueilla nimenomaan kannanhoitoalueita.

MTK ehdottaa, että asetuksenantovaltuuden sanamuotoa täsmennetään tarkoittamaan kannanhoitoalueita.

Kannanhoitosuunnitelman merkitystä täsmennettävä

Hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetaan, että lupaharkinnassa voitaisiin ottaa huomioon kannanhoitosuunnitelmat. MTK pitää myönteisenä sitä, että kannanhoitosuunnitelmien merkitystä lupaharkinnassa on pyritty selkeyttämään. MTK huomauttaa kuitenkin, että ehdotettua säännöstä on tarpeen täsmentää. Säännöksestä on käytävä paremmin ilmi, että kannanhoitosuunnitelmien merkitys poikkeuslupien kannalta liittyy erityisesti tietopohjaan ja poikkeuslupien tarvitsemiin perusteluihin.

MTK ehdottaa, että säännös kirjoitettaisiin esimerkiksi seuraavasti:

Lupaharkinnassa voidaan ottaa huomioon myös riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjen hoitoa koskevat kannanhoitosuunnitelmat, joilla voidaan tukea tämän lain xx §:ssä säädettyjen poikkeuslupien edellytysten täyttymisen osoittamista.

Metsästyslain 41 a §:n 3 momentin sanamuotoja korjattava

Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan ja metsästyslain 41 a §:n 3 momentin välillä on eroavaisuus, jolla voi olla merkitystä kannanhoidollisen metsästyksen kannalta. Luontodirektiivin sanamuodossa puhutaan tiettyjen lajien yksilöistä, kun taas metsästyslaissa puhutaan tietyistä yksilöistä.

Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan sanamuoto on suomeksi seuraava: ”salliakseen tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen liitteessä IV olevien lajien yksilöiden ottamisen ja hallussapidon kansallisten toimivaltaisten viranomaisten määrittelemissä rajoissa”.

Metsästyslain 41 a §:n 3 momentin sanamuoto on seuraava: ”Sutta, karhua, saukkoa ja ilvestä koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää myös tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi.”

MTK ehdottaa, että metsästyslain sanamuoto muutetaan vastaamaan direktiiviä.

Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan suomenkielinen teksti eroaa esimerkiksi vastaavista englannin- ja ruotsinkielisistä teksteistä. Tämä ero heijastuu myös metsästyslain 41 a §:n 3 momenttiin. Eroavuudessa on kyse siitä, määritteleekö kansallinen toimivaltainen viranomaisen kannanhoidollista metsästystä varten myönnettävien poikkeuslupien rajoja ylipäättään vai määritteleekö se rajoja lukumäärään liittyen.

Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan sanamuoto on suomeksi seuraava: ”salliakseen tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen liitteessä IV olevien lajien yksilöidenottamisen ja hallussapidon kansallisten toimivaltaisten viranomaisten määrittelemissä rajoissa”.

Vastaava teksti on englanniksi seuraava: ”to allow, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking or keeping of certain specimens of the species listed in Annex IV in limited numbers specified by the competent national authorities”.

Vastaava teksti on ruotsiksi seuraava: ”för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna”.

Metsästyslain 41 a §:n 3 momentin sanamuoto on seuraava: ”Sutta, karhua, saukkoa ja ilvestä koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää myös tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi.”

MTK ehdottaa, että metsästyslain sanamuoto muutetaan vastaamaan direktiivin todellista sisältöä, joka ilmenee muunkielisistä teksteistä.

MTK huomauttaa asiaa tässä lausunnossa tarkemmin käsittelemättä, että edellä kuvatun kaltaisia sanoitukseen ja käännöksiin perustuvia mahdollisia epäselvyyksiä liittyy myös komission tulkintaohjeeseen sekä siihen nojautuviin Euroopan unionin tuomioistuimen ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuihin.

Jatkotyö käynnistettävä viipymättä

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan uusien säännösten on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian, mutta kuitenkin viimeistään toukokuussa 2025. Tavoitteena on, että uusiin säännöksiin nojaava karhun kannanhoidollinen metsästys alkaisi elokuussa 2025. MTK:n käsitys on, että karhuun liittyvä aikataulu on määritellyt koko lainsäädäntöhankkeen etenemisen ajoitusta.

MTK korostaa, että nyt tehtävien lainsäädäntömuutosten jatkoksi on viipymättä valmisteltava ja vietävä läpi lisää uudistuksia vielä tämän hallituskauden aikana. Nämä liittyvät kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupien menettelyn uudistamiseen, kannanhoitosuunnitelmien laatimisen menettelystä ja sisällöstä sääntämiseen sekä kanta-arvioiden kehittämiseen. Samassa yhteydessä olisi aiheellista tarkastella myös poikkeuslupiin liittyvän valitusoikeuden rajoittamismahdollisuuksia siitä lähtökohdasta, että myönnettyistä poikkeusluvista voisivat valittaa vain ne toimijat ja yhteisöt, joilla on todellista toimintaa alueella.

Hallituksen esityksen luonnokseen ei sisälly ehdotuksia kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupien hakemis- ja myöntämismenettelyn uudistamiseksi. Nykyisessä menettelyssä hakijan on toimitettava Suomen riistakeskukselle hakemus, jonka perusteella Suomen riistakeskus tekee asiassa päätöksen. Hakemuksesta huolimatta on kuitenkin selvää, että vastuu poikkeuslupaedellytysten täyttymisen osoittamisesta on lopulta toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla. Näin ollen MTK pitää tarpeellisena pyrkiä Ruotsin esimerkkiä noudattaen sellaiseen menettelylliseen toimintamalliin, jossa vastuu poikkeuslupien myöntämisen tarvitseman tiedon kokoamisesta ja poikkeuslupaedellytysten täyttymisen osoittamisesta on toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla.

Kannanhoitosuunnitelmia koskeva sääntely on tällä hetkellä varsin niukkaa. MTK katsoo, että olisi perusteltua käydä läpi kannanhoitosuunnitelmien laatimisen menettelyä ja kannanhoitosuunnitelmien sisältöä koskevan sääntelyn toimivuus kokonaisuudessaan. Tämä on erityisen perusteltua nyt, kun hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetaan kannanhoitosuunnitelmien roolin kirkastamista osana poikkeuslupaharkintaa. Jotta kannanhoitosuunnitelmien huomioon ottamisesta olisi lupaharkinnassa mahdollisimman suurta lisäarvoa poikkeuslupien myöntämisen kannalta, kannanhoitosuunnitelmiin liittyvän sääntelyn on oltava niiden tehtävää tukevaa.

MTK muistuttaa, että kanta-arvioiden tarkkuutta sekä laskentaperusteiden ja taustamateriaalien läpinäkyvyyttä on tarpeen lisätä. Lisäksi on välttämätöntä tiivistää tutkimuslaitoksen ja metsästäjien yhteistyötä sekä motivoida käytännön toimijakenttää aiempaa paremmin kattavan havaintomateriaalin saamiseksi. Näiltä osin kysymys ei välttämättä ole lainsäädäntöön liittyvistä kehitystarpeista, vaan toiminnallisesta kehittämisestä ja käytännön pelisäännöistä.

MTK huomauttaa, että myös riistahallintolakiin ja riistavahinkolakiin liittyy uudistustarpeita, jotka osaltaan ovat välttämättömiä tukemaan nyt tehtäviä muutoksia. Riistahallintolakia tulisi uudistaa esimerkiksi siten, että Suomen riistakeskuksen tehtävät olisi selkeästi esitetty ja että suurpetoasioihin liittyvä riistakeskusalueiden yhteistyö vahvistuisi. Riistavahinkolaki kaipaa puolestaan uudistamista esimerkiksi tuotantoeläimiin kohdistuvien suurpetovahinkojen korvausperusteiden osalta. Nykyinen järjestelmä korvaa vain pienen osan todellisista vahinkotilanteen kustannuksista. MTK pitää tarpeellisena, että näidenkin uudistusten valmisteluun ryhdytään mahdollisimman pian.

Lausunnon keskeinen sisältö (lausuntopyynnössä toivottu tiivistys)

- Lainsäädännön, kannanhoitosuunnitelmien ja koko suurpetojärjestelmän on palveltava kaikkien kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupaedellytysten täyttymisen osoittamista. Kannanhoidollinen metsästys on saatava käyntiin kaikkien suurpetojen osalta. Mahdollisuuksia erittäin hankalan nykytilanteen parantamiseksi on myös nimenomaan kansallisella tasolla. Näihin mahdollisuuksiin on taruttava. Erityisesti Ruotsin huomattavasti parempi tilanne on rohkaiseva osoitus ja esimerkki asioiden sujuvasta kansallisesta järjestämisestä EU-lainsäädännön asettamissa rajoissa.
- MTK pitää hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotettuja muutoksia oikeansuuntaisina, mutta samalla järjestö toteaa niissä olevan korjaustarpeita. Lisäksi MTK arvioi ehdotettujen muutosten olevan riittämättömiä erityisesti suden kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamiseksi, minkä vuoksi järjestö pitää tarpeellisena täydentävien muutosten sisällyttämistä lopulliseen hallituksen esitykseen. MTK:n ehdottamat korjaus- ja täydennystarpeet ovat järjestön arvion mukaan sellaisia, että ne on mahdollista huomioida lopullisessa hallituksen esityksessä ilman suunnitellun aikataulun venymistä.

- MTK ehdottaa, että periaatteellisesta lähtökohdasta tehdään metsästyslakiin erillinen pykälä, jota ei kytketä vain poikkeuslupaharkintaan, vaan koko järjestelmään.
- MTK ehdottaa, lopulliseen hallituksen esitykseen liitetään annettavien asetusten luonnokset.
- MTK ehdottaa, suotuisan suojelutason vähimmäismäärästä tehdään metsästyslakiin erillinen pykälä. Asiaa ei tule jättää kannanhoitosuunnitelmien ja täsmentämättömän asetuksenantovaltuuden vaaraan. MTK korostaa tämän kehitystarpeen olevan erittäin tärkeä ja kiireellinen etenkin suden osalta.
- MTK ehdottaa, että asetuksenantovaltuuden sanamuotoa täsmennetään tarkoittamaan kannanhoitoalueita. Asetuksella on säädettävä kannanhoitoalueet, joiden perustelut esitetään asetusmuistiossa. Kannanhoitosuunnitelmat valmistellaan asetuksessa määriteltyihin kannanhoitoalueisiin nojautuen.
- MTK ehdottaa, että kannanhoitosuunnitelmien huomioon ottamista koskevaa säännöstä täsmennetään. Säännöksestä on käytävä paremmin ilmi, että kannanhoitosuunnitelmien merkitys poikkeuslupien kannalta liittyy erityisesti tietopohjaan ja poikkeuslupien tarvitsemiin perusteluihin.
- MTK ehdottaa, että metsästyslain 41 a §:n 3 momentin sanamuotoja korjataan.
- MTK ehdottaa, että jatkotyö käynnistetään viipymättä. Nyt tehtävien lainsäädäntömuutosten jatkoksi on valmisteltava ja vietävä läpi lisää uudistuksia vielä tämän hallituskauden aikana. Nämä liittyvät kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupien menettelyn uudistamiseen, kannanhoitosuunnitelmien laatimisen menettelystä ja sisällöstä säätämiseen, kanta-arvioiden kehittämiseen sekä poikkeuslupien valitusoikeuteen. Lisäksi myös riistahallintolakiin ja riistavahinkolakiin liittyy uudistustarpeita, jotka osaltaan ovat välttämättömiä tukemaan nyt tehtäviä muutoksia.

Helsingissä 12.3.2025

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Anna-Rosa Asikainen
juristi, luonnonsuojelu

Timo Leskinen
kenttäjohtaja

Leena Kristeri
elinvoimajohtaja